KRITISCHE BEITRÆGE

ZU

DEN SCHOLIEN DES EURIPIDES

INAUGURAL DISSERTATION

DER HOHEN PHILOSOPHISCHEN FACULTÆT

ZU ERLANGEN VORGELEGT

VON

SYNODIS PAPADIMITRIU

Ἐκδίδοται τῇ ὑπ' ἀριθμὸν 314 καὶ χρονολογίαν 24 Σεβὰλ 1305
ἀδείᾳ τοῦ ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

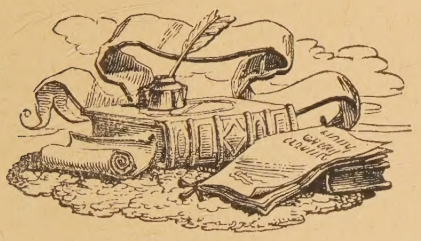

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
1888

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΤΗΙ ΜΑΚΑΡΙ ΣΚΙΑΙ

ΙΑΚΩΒΟΥ ΡΟΓΓΟΤΗ

Euripideische Scholien gab heraus zuerst Arsenius (Venedig. 1534) unter dem Titel: Σχόλια τῶν πάνυ δοκίμων εἰς ἑπτὰ τραγῳδίας τοῦ Εὐριπίδου, συλλεγέντα ἐκ διαφόρων παλαιῶν βιβλίων καὶ συναρμολογηθέντα παρὰ Ἀρτενίου ἀρχιεπισκόπου Μονεμβασίας. Ἐνετίησι παρὰ Λουκᾷ Ἀντωνίῳ τῷ Ἰούντᾳ[1]. Dieselben Scholien verbessert und vermehrt hing Jos. Barnes der Ausgabe des Euripides (Cantabr. 1694) an. Spæter vercœffentlichte dieselben Sam. Musgravius im 4ten Bande der Ausgabe des Euripides (Oxon. 1778) mit einigen Verbesserungen[2]. Ferner liess August Matthiæ die Scholien in zwei Bænden erscheinen (Lipsiæ 1817—1818) indem er viele Codices in Betracht gezogen hat[3].

Die Scholien in Rhesum et Troadas hat erst H. Amati in der Glasgow'chen Ausgabe des Euripides (1821) aus dem Codex Vaticanus abgeschriehen; Dieselben wurden wiederum von L. Dindorf mit einigen Verbesserungen in der Teubner'schen Ausgabe 1825, und von K. Kampmann nach eingehender Besichtigung im 10ten Bande

---

1. Eine zweite Auflage erschien in Basel 1544.

2. Etwas früher schon gab L. G. Valckenær die Phœnissen heraus (Franequ. 1755) und hat die Scholien beigefuegt, welche er nicht nur mit Bemerkungen aufgeklært, sondern auch aus dem Codex Augustanus vielfach vermehrt und verbessert hat.

3. Im Jahre 1829 gab J. Lenting «Scholia in Euripidis Andromacham» heraus in seiner Ausgabe von Andromache aus dem Codex Parisinus 2713.

der Matthiæ'schen Ausgabe veröffentlicht (1836). Eine weitere kritische Behandlung erfuhren die Scholien des Rhesus durch die Ausgabe dieses Stueckes von F. Vater [1837]. Endlich gab auch Cobet in dem Anhange zu Geels' Phœnissen mehrere Scholien zu beiden Dramen in vollständiger und richtiger Gestalt heraus [1846][1].

Alle bisherigen bekannte Scholien hat schliesslich G. Dindorf in 4 Bænden herausgegeben [Oxon. 1863]; eine grosse Anzahl von Stellen berichtigt und viele Luecken ergænzt; doch hat Dindorf den Text der Scholien keineswegs einer durchgreifenden kritischen Behandlug unterzogen, sondern sich vielfach mit blossem Abdrucke begnuegt; viele Fehler stehen noch im Texte. Ausserdem unterliess er die alten Scholien von denen der neueren Grammatikern zu unterscheiden [vgl. Dindorf's Præf. XXXIII].

Seit der Dindorf'schen Ausgabe bis heute zutage ist zuerst nur sporadisch ueber Euripideische Scholien gehandelt worden; zu erwæhnen sind folgende Abhandlungen:

Th. Barthold. De nonnulis Euripidis locis e scholiis corrigendis [Liber miscellaneus editus a soc. phil. Bonnensi, 1864].

» De scholiorum in Euripidem veterum fontibus. Bonnæ, 1864.

» Kritische Besprechung einiger Stellen aus Euripides und seinen Scholiasten. Gymnasialprogr. v. Altona 1875.

Karl Schenkl. Die Euripideische Literatur [G. Scholien, im XX Bnd. von Philologus s. 498—506].

Georg Franssen. Quæstionis de scholiorum Euripideorum in poëtæ verbis restituendis auctoritate et usu specimen. Gottingæ, 1872.

Wilamowitz-Mœllendorf. De Rhesi schollíis disputatiuncula. Index Lect. Greifswald. 1877—78.

---

1. Die zweite Auflage wurde in Leipzig (1849) v. August Witzschel publicirt.

Ed. Schwartz. De quibusdam scholiis in Euripidis Andromacham. Mélanges Graux p. 651—57.
Haupt. Analecta. Hermes. I. Bnd p. 26 ff. II Bnd. p. 221.
» varia. Herm. IV p. 29.
» conjectanea Herm. VII p. 371.
Kirchhoff A. Ueber ein Bruchstueck des Hellanicus. Herm. VIII p. 184—90.
Otto Jahn. Philologus XXVI p. 5.
» satura. Herm. II q. 248—50.

Die Mængel der Dindorf'schen Ausgabe beseitigt die letzte Ausgabe der Scholien von Eduard Schwartz (I Band. Scholia in Hecuban, Orestem, Phœnissas, Berlin 1887).

ANDROMACHE

v. 17[1] ἵν' ἡ θαλασσία
Πηλεῖ ξυνῴκει χωρὶς ἀνθρώπων Θέτις

Das Scholion, welches sich auf diese Stelle bezieht, lautet bei Dindorf [iv Bnd. s. 126] folgendermassen: Πηλεῖ συνῴκει: τοῦτο ἀπὸ ἱστορίας εἴληφεν, αὖθις γὰρ αὐτῇ συνῴκησε Πηλεύς, καὶ ἡ *Ἀχιλέα τὸ θετίδειον διόπερ ἐστι* πόλις Θεσσαλίας, ὥς φησι Φερεκύδης καὶ Σουΐδας. Ὁμηρικὴ δὲ ἡ σύνταξις·

τὰ δὲ δώματα κάλ' Ὀδυσῆος[2]·
οὐκ ἄν τίς μιν ἀνὴρ ὑπεροπλίσσαιτο[3].

Καὶ ὁ μεν ποιητὴς πρὸς τὸ σημαινόμενον ἀπέδωκεν ἀντὶ τοῦ αὐτὸ τὸ οἴκημα, οἱ δὲ νεώτεροι οἰηθέντες τὸν Ὅμηρον κατὰ πληθυντικὸν*** ἔστιν οὖν ἀπάτη νεωτέρων. Dies Scholion, wie man auf den ersten Blick merken kann, enthaelt viele dunkeln Stellen und bedarf sehr der Kritik. Vor allem muessen wir es in zwei Theile zerlegen, deren jeder auf ein besonderes Lemma sich bezieht. α'] Πηλεῖ συνῴκει—Σουΐδας· diesen Theil berichtigt Mueller (Fragm. histor. iv. s. 638) folgendermassen: αὖθι γὰρ αὐτῇ συνῴκησε Πηλεὺς καὶ ἐγέννησεν Ἀχιλλέα· διόπερ τὸ θετίδειόν ἐστι πόλις Θεσσαλίας, ὥς φησι Φερεκύδης καὶ Σουΐδας. 6'] Der uebrige Theil des Scholions muss bezogen werden auf 19. v.

Θεσσαλὸς δέ νιν λεώς[4]

da aber dieser auch ziemlich dunkel ist, hat Cobet vermuthet, dass nach πληθυντικὸν Etwas ausgefallen ist. Wir sind der Ansicht, dass durch eine kleine Aenderung und Interpunktion der Stelle die Annahme einer Luecke ueberfluessig wird: Ὁμηρικὴ δὲ ἡ σύνταξις·

---

1. Fuer den Text haben wir vor Augen die Euripideische Ausgabe von A. Nauck. 3te Aufl. 2. Odyss. P. 264. 3. Odyss. P. 268.
4. «ubi νιν pro plurali habebant» Cob. (vgl. Schol. in Eurip. trag. ed. August. Witzschel s. 32).

τὰ δὲ δώματα κάλ' Ὀδυσσῆος
οὐκ ἄν τίς μιν ἀνὴρ ὑπεροπλίσσαιτο.

Καὶ ὁ μὲν ποιητὴς πρὸς τὸ σημαινόμενον ἀπέδωκεν ἀντὶ τοῦ αὐτὸ τὸ οἴκημα, οἱ δὲ νεώτεροι, οἰηθέντες καὶ Ὅμηρον κατὰ πληθυντικόν· ἔστιν οὖν ἀπάτη νεωτέρων· woraus man sehen kann, dass οἰηθέντες καὶ Ὅμηρον ein spæterer Zusatz ist (vgl Apollonius Dyscolus. de pronomine s. 368)[1],

v. 79 Οὐδ' ἀμφὶ Πηλέως ἦλθεν, ὡς ἤξοι, φάτις;

Schol [s. 131] οὐδ' ἀμφὶ Πηλέως: οὐδὲ περὶ τοῦ Πηλέως *κεκίνηται*, ὅτι ἄρα ἤξοι· ἐν ἐρωτήσει δὲ προενεκτέον τὸν στίχον, οὐδὲ περὶ τοῦ Πηλέως ἀκήκοάς τι ὡς ἐρχομένου; statt des sinnlosen *κεκίνηται* muss man das richtige *κεκοίνωται* setzen, welches allein das ἦλθε φάτις aufklaeren kann.

v. 103 Ἰλίῳ αἰπεινᾷ Πάρις οὐ γάμον ἀλλά τιν' ἄταν

Schol. [s. 133] Ἰλίῳ αἰπεινᾷ: μονῳδία ἐστὶν ᾠδὴ[2] ἑνὸς προσώπου θρηνοῦντος, ὥστε τὸ «Ἀσιάτιδος γῆς σχῆμα» μονῳδία ἐστί· *τραγῳδία γὰρ καὶ οὐκ ἔδει οὔτε*[3] *ἐν θεοφορουμένῃ ᾀδόμενα· οὐ θρηνεῖ γάρ.* Dieses Scholion scheint sehr verdorben; wir glauben, dass die Verbesserung folgendermassen geschehen muss: μονῳδία ἐστὶ τοδὶ ἑνὸς προσώπου θρηνοῦντος, ὥσπερ[4] τὸ «Ἀσιάτιδος γῆς σχῆμα» μονῳδία ἐστί. Der uebrige Theil des Scholions bietet groessere Schwierigkeiten; nach Cobet[5] ist die Stelle verderbt und lueckenhaft; wenn man aber einen Sinn davon haben wollte ohne irgend eine Ergaenzung der Stelle, koennte man dies vielleicht erreichen durch folgende Lesart: τραγῳδεῖ γὰρ καὶ οὐκ ᾄδει· οὐ τὰ ἐν θεοφορουμένῃ ᾀδόμενα· οὐ θρηνεῖ γάρ. Ueber die Definition des Wortes μονῳδία vgl. Tzetzes περὶ διαφορᾶς ποιητῶν (Cramer anekd. graec. III. s. 338), Suid. Lex. I Bud. II Theil s. 88, Hesychius und Photius s. v. μονῳδία.

v. 130 τί σοι
καιρὸς ἀτυζομένᾳ δέμας . . . .

---

1. Museum antiqu. studiorum von Wolff und Buttmann. 2. ἐστὶν ᾠδή cod. M. (=Marcianus 471), ἐστὶ τὸ δή cod. A (=Vaticanus 908). 3. οὔτε τὰ A. 4. ueber die Konfusion von ὥστε und ὥσπερ vgl. Bast.comment. Palæogr. S. 888. Anmerk. 5. «misere corrupta» s. 34 ed Witzschel.

In dem Scholion, welches sich auf diese Stelle bezieht, liest man am Ende (s. 137) . . . ὁ δὲ νοῦς τοιοῦτος, τὸ καταφυγεῖν σε ἐπὶ τὸν βωμὸν τῆς Θέτιδος δάκρυα καὶ αἰκισμούς σοι προστρίψεται ἐκ τῆς τῶν δεσποτῶν ἀνάγκης, εἰμὴ γνωσιμαχήσασα ἀνασταίης ἐκ τοῦ βωμοῦ καὶ ἐπὶ τὸ κολακεύειν τραπεῖ[1]· statt des grammatikalisch unerklaerlichen τραπεῖ ist τραπείης auch desshalb vorzuziehen, weil es eine passende Form zu dem vorhergehenden ἀνασταίης bietet.

v. 224. Καὶ μαστὸν ἤδη πολλάκις νόθοισι σοῖς
ἐπέσχον . . .

Schol. (s. 147) . . . Ἀναξικράτης γὰρ διὰ τῆς β' τῶν Ἀργολικῶν οὕτως λέγει «οἱ δ' *ἀμφ' ἐνέαο* καὶ Σκαμάνδριον τὸν Ἕκτορος υἱὸν καὶ παλαίτερον· ἦσαν δὲ αὐτῷ οὗτος μὲν νόθος, ὃς κατελήφθη ἐν Ἰλίῳ καὶ ἀπόλλυται, οὗτοι δὲ διασώζονται, Σκαμάνδριος δὲ ἀφίκετο εἰς Ταναΐδα. Αἰνείου δὲ Ἀγχίσης ὁ πατὴρ ἦ καὶ ἄλλοι τινὲς παῖδες αὐτῶν καὶ Ἀγέστας οἰκεῖος ὢν τῷ Ἀγχίσῃ καὶ Αἰνείας εἰς Δάρδανον μεταπίπτονται». Ich begreife nicht wie Einige in der verderbten Stelle *ἀμφ' Ἐνέαο* einen Sohn des Hector haben finden koennen (etwa Ἀμφινέα[2]). Mueller in seinen Fragmenten (iv. s. 301) gehœrt auch zu ihnen; da er aber keinen Beleg fuer diesen Namen (Ἀμφινέα) beibringen kann, veraendert er ihn in Ὀφρυνέα und identificirt ihn mit Ὀξύνιος welcher in Conons Erzaehlungen (46) mit Σκαμάνδριον als δύο παῖδες Ἕκτορος erwaehnt wird. Da aber das υἱὸν Ἕκτορος sich nur auf Σκαμάνδριον bezieht, haben wir keinen Grund der Vermuthung Muellers Folge zu leisten, und lesen wir daher folgendermassen: Οἱ δ' ἀμφ' Αἰνείαν καὶ Σκαμάνδριον τὸν Ἕκτορος υἱὸν καὶ παλαίτερον (πρεσβύτερον Cobet aus Cod. Marc.) —ἦσαν δὲ αὐτῷ (δύο), οὗτος μὲν νόθος· (ὁ δὲ γνήσιος), ὃς κατελήφθη ἐν Ἰλίῳ καὶ ἀπόλλυται—οὗτοι δὲ διασώζονται. Σκαμάνδριος δὲ ἀφίκετο εἰς Ταναΐδα. Αἰνείας δὲ, Ἀγχίσης ὁ πατὴρ ἦ (αὐτοῦ?) καὶ ἄλλοι τινὲς (καὶ) παῖδες αὐτῶν καὶ Ἀγέστας οἰκεῖος ὢν τῷ Ἀγχίσῃ καὶ Αἰνείᾳ εἰς Δάρδανον μεταπίπτουσι. vgl. auch Jahn Otto satura in Herm. II. s. 248.

1. τραπεῖ M. τραπήσει A. T. (T=Taurinensis). 2. Ἀμφινέα steht in cod. I. (I=die Ausgabe von Arsenius Venedig 1534. «editio Juntina, quæ codicis instar est» Dind).

v. 234. τί σεμνομυθεῖς κεἰς ἀγῶν' ἔρχει λόγων

Schol. (s. 148) τί σεμνομυθεῖς: τί *πιθανολογεῖς*, μεγαλορρημονεῖς, ἀντὶ τοῦ σεμνὴν καὶ ἀξίαν ἐντροπῆς καὶ ἀξιωματικὴν θέλεις σεαυτὴν δεικνύναι . . . Auf den ersten Blick wird es klar dass das πιθανολογεῖς nicht am Platze und dass statt dessen *σεμνολογεῖς* zu setzen ist.

v. 245. Σοφὴ σοφὴ σύ· κατθανεῖν δ' ὅμως σε δεῖ.

Schol. (s. 149) σοφή: κακοῦργος· ich glaube, dass *κακοῦργος* faelschlich statt *πανοῦργος* steht; σοφὸς wird gewœhnlich durch πανοῦργος erklaert. vgl. schol. Hipp. v. 518. Alcest v. 699.

v. 328. οὐκ ἀξιῶ
οὔτ' οὖν σε Τροίας οὔτε σοῦ Τροίαν ἔτι.

Schol. (s. 156) οὔτε σε τῆς Τροίας ἄξιον νομίζω οὔτε σοῦ τὴν Τροίαν ἀξίαν νομίζω. Δίδυμος μέμφεται τούτοις *ὡς παρὰ τὰ πρόσωπα*· σεμνότεροι γὰρ οἱ λόγοι ἢ κατὰ βάρβαρον γυναῖκα καὶ δυστυχοῦσαν· ὁ νοῦς, οὔτε ἡ Τροία ὑπὸ σοῦ τοιούτου ὄντος ἀξίως ἑάλω οὔτε σὺ αὐτὴν ἀξίως *ἀνεῖλες*. Codex A, in welchem das Scholion steht bietet *ὡς τὰ παρακαθεστῶτα*, welches Cobet durch παρὰ τὰ πρόσωπα ersetzen will; wir sind der Ansicht, dass diese Veraenderung ganz unnœthig ist, da man mit dem παρὰ τὰ καθεστῶτα den nœthigen Sinn hat. Der letzte Satz des scholions muss lauten wie folgt: οὔτε ἡ Τροία ὑπὸ σοῦ τοιούτου ὄντος ἀξίως ἑάλω, οὔτε σὺ αὐτὴν ἀξίως *ἂν εἶλες*.

v. 419. ὅστις δ' αὖτ' ἄπειρος ὢν ψέγει,
ἧσσον μὲν ἀλγεῖ, δυστυχῶν δ' εὐδαιμονεῖ.

Im Scholion (s. 163—64) liest man unter anderem auch folgendes: ὁ ἄπαις, φησίν, ἀπήλλακται τῆς περὶ τοὺς παῖδας ἀλγηδόνος δυστυχῶν δι' ἀπαιδίαν· εἰ δὲ καὶ *δυστυχήματα*, ὥς τινες οἴονται, ἀλλὰ ἔστιν εὐδαίμων καὶ μακάριος ἄφροντις ὤν. Die Undeutlichkeit des letzten Satzes vermeidet man, sobald man statt des *δυστυχήματα*—δυστυχεῖ μέγα dafuer setzt; das δυστυχήματα kann leicht aus dem δυστυχεῖ μέγα hervorkegommen sein durch das *δυστυχεῖ μετὰ*, welches das Produkt des ersten Irrthums gewesen sein kann· *μετὰ* und *μέγα* werden oft in den Handschriften verwechselt. vgl. God. Henr. Schefer. Gregor. Cor. de Dial. 1811. s. 241 Anm. 44.

v. 456. ὅς σε πολλάκις δορὶ
ναύτην ἔθηκεν ἀντὶ χερσαίου κακόν.

Schol. (s. 166) ναύτην: ναυμάχον . . . dass ναύμαχον zu betonen ist, ist allgemein bekannt.

v. 527. παράτροπον μέλος εὕρω ;

Schol. (s. 169) παράτροπον: ἐκτετραμμένον, παρατροπικόν. B[1]. J. παρατεταγμένον, παρατροπικὸν I. dass das im Codex I stehende παρατεταγμένον falsch ist, ist klar· man muss *παρατετραμμένον* schreiben· die Scholiasten pflegen dergleichen etymologische Deutungen anzuwenden. vgl. schol. Hippol. 211, 219, 295, 318. Rhes. 364. Androm. 129, 283.

v. 541. μέγ' ἀναλώσας ψυχῆς μόριον.

Schol. (s. 170) μόριον: μέρος· τινὲς δὲ οὕτως, ἀντὶ τοῦ ἐκδαπανηθῇ τὸ τῶν ἐπιστρατευσάντων τῇ Τροίᾳ Ἑλλήνων πλῆθος· ἀντὶ τοῦ πολλὰς ἀπολέσας ἐν τῇ Ἰλίῳ ψυχὰς u. s. w. fuer das ἐκδαπανηθῇ bemerkt Dindorf «terminatio compendio expressa est» ; ausserdem, wenn man denkt, dass es das Textwort *ἀναλώσας* erklaert, und dass fuer dasselbe weiter das Participium *ἀπολέσας* gebraucht wird, wird man nicht zoegern *ἐκδαπανήσας* zu setzen.

v. 610. ἀλλ' οὔ τι ταύτῃ σὸν φρόνημ' ἐπούρισας

Schol. (s. 174) ἐπούρισας· ὤρθωσας, ἔστησας, ἐφώρμισας, ἔστερξας ἀπὸ τῶν ὁρίων[2] dass *ἀπὸ τῶν ὁρίων* statt *ἀπὸ τῶν οὔρων* steht, ist klar ; weil nur das letzte die etymologische Erklaerung des Wortes *ἐπούρισας* geben kann.

v. 631 ἦσσων πεφυκὼς Κύπριδος, ὦ κάκιστε σύ.

Im Scholion (s. 175—76) liest man unter Anderem : εἰς γὰρ Ἀφροδίτης ναὸν *καταλ* . . . *ει* ἡ Ἑλένη κἀκεῖθεν διαλέγεται τῷ Μενελάῳ, ὁ δὲ ὑπ' ἔρωτος ἀφίησι τὸ ξίφος· dass καταλύει an stelle von *καταλ* . . . *ει* zu schreiben ist und nicht καταλείπει wie Dindorf vermuthen will, ist klar[3].

v. 781. ἡδὺ μὲν γὰρ αὐτίκα τοῦτο βροτοῖσιν,
ἐν δὲ χρόνῳ τελέθει
ξηρὸν καὶ ὀνείδεσιν ἔγκειται δόμων.

1. B= cod. Parisinus 2713. 2. «ὁρίων A. ὁρῶν G.ὅρων ceteri» Dind.
3. vgl. Willamowitz. De Rhesi scholiis disputatiuncula.

Schol. (s. 185) ἐν δὲ χρόνῳ : τὸ νικᾶν οἱῳδήποτε τρόπῳ· καὶ τῷ μὲν χρόνῳ αὐτὸ μαραίνεται, τουτέστιν ἡ ἐπ' αὐτῷ ἡδονή· τὸ δὲ ἐξ αὐτοῦ ὄνειδος τοῖς οἴκοις *περιμένει*· es ist klar, dass περιμένει nicht am Platze ist, und dass man es durch *παραμένει* ersetzen muss.

v. 882. παιδὸς μέλαθρα καὶ τυραννικαὶ στέγαι ;

Schol. (s. 189) μέλαθρα : κυρίως τὸ ξύλον τὸ μέσον τῆς στέγης τὸ ὑπότονον καλούμενον παρὰ τὸ μελαίνεσθαι ὑπὸ τοῦ καπνοῦ· τινὲς δέ . . . τὸν ὄροφον ἢ τὸν οἶκον. Wenn man das Etym. Magnum (576, 15 ff.) vergleicht, wird man den letzten Satz ergaenzen : τινὲς δὲ (ἁπλῶς) τὸν ὄροφον ἢ τὸν οἶκον.

. 1014. τίνος εἵνεκ' ἄτιμον ὀργά-
ναν χέρα . . .

Schol. (s. 197) . . . τίνος οὕνεκα ἄτιμον ὀργάναν χέρα ; τί οὖν ὀργάναν χέρα ; ἀντὶ τοῦ ἐργατικὴν χεῖρα, ἄτιμον δὲ εἶπεν ὅτι μισθὸν οὐκ ἀπέδωκε Λαομέδων τῆς τειχοδομίας αὐτοῖς u. s. w. das Scholion muss so gelesen werden : τὸ οὖν ὀργάναν χέρα ἀντὶ τοῦ ἐργατικὴν χεῖρα u. s. w.

. 1077. οὐδέν εἰμ' · ἀπωλόμην.

Schol. (s. 200) οὐδὲν εἰμ', ἀπωλόμην : ἐγκαλεῖ Δίδυμος καὶ εὐεπίληπτόν φησι *τὸν αὐτὸν ἐν πάθει ὄντα λέγειν* «οὐδέν εἰμι, φρούδη μὲν αὐδή» παρὰ τὸ Ὁμηρικὸν «δὴν δέ μιν ἀμφασίη ἐπέων λάβεν (Il. P. 695. Od. Δ. 404), ἀλλ' ἐκεῖ οὐκ αὐτὸς ὁ πάσχων φησίν, ἀλλ' ἕτερος περὶ αὐτοῦ· ich behaupte, dass eine Umstellung des Artikels statt gefunden hat ; es muss also geschrieben werden : αὐτὸν τὸν ἐν πάθει ὄντα λέγειν.

. 1079. ἄκουσον, εἰ καὶ σοῖς φίλοις ἀμυναθεῖν
χρῄζεις, τὸ πραχθὲν, σὸν κατορθώσας δέμας.

Schol. (s. 200) τὸ ἑξῆς, ἄκουσον πραχθὲν ἀνορθώσας τὸ σὸν σῶμα, εἴ τι δύνασαι εἰς ἐκδίκησιν αὐτοῦ *πράξεις*. Das Scholion muss richtig so lauten : τὸ ἑξῆς, ἄκουσον (τὸ) πραχθὲν ἀνορθώσας τὸ σὸν σῶμα, εἴ τι δύνασαι εἰς ἐκδίκησιν αὐτοῦ πρᾶξαι.

. 1083. πῶς δ' οἴχεταί μοι παῖς μόνου παιδὸς μόνος ;

Schol. (s. 200) μόνου παιδός: τοῦ μονογενοῦς ἐμοῦ παιδὸς ὁμογενὴς παῖς πῶς ἀπώλετο *λέγει*· auch dieses Scholion ist fehlerhaft ueberliefert, wie man gleich merkt ; man muss lesen : τοῦ μονογενοῦς ἐμοῦ παιδὸς ὁ μονογενὴς παῖς πῶς ἀπώλετο, *λέγε*.

TROADES

v. 41. ἣν δὲ παρθένον
μεθῆκ' Ἀπόλλων δρομάδα Κασσάνδραν ἄναξ ;

Schol. (Dind. I. s. 44.) ἣν δὲ παρθένον μεθῆκ' Ἀπόλλων : ἣν οὐ διεκόρευσεν, ἀλλ' εἴασε παρθένον· οἱ γὰρ ἐνθουσιῶντες *ἐπιτετραμμένοι* εἰσὶ τῇ *κοινωνήσει*. Da durch den letzten Satz (οἱ γὰρ ἐνθουσιῶντες . . .) der Scholiast den Grund aussprechen will, wesswegen Apollo die Kassandra οὐ διεκόρευσε, muss man schreiben : οἱ γὰρ ἐνθουσιῶντες *ἀποτετραμμένοι* εἰσὶ τοῦ κοινωνῆσαι· vgl. Schol. Androm. 297 «ἔρη μὴ πρότερον ἑαυτὴν ἐκδώσειν εἰς κοινωνίαν, εἰ μὴ λάβοι παρ' αὐτοῦ ὅρκον τὴν μαντικήν· τοῦ δὲ θεοῦ χαρισαμένου ἠρνήσατο τὴν κοινωνίαν.

v. 141. κουρᾷ ξυρήκει πενθήρη
κρᾶτ' ἐκπορθηθεῖσ' οἰκτρῶς.

Gloss. (IV. Bnd. s. 226) κουρᾷ ξυρήκει] διὰ ξυροῦ *ἐκκαθαρθείσῃ*. Dass *ἐκκαρθείσῃ* zu schreiben ist wird Jedermann gleich merken· vergleiche das auf dieselbe Stelle bezogene Scholion (I Bud. s. 47) und Scholion Alcest. v. 427.

v. 268. εὐδαιμόνιζε παῖδα σήν· ἔχει καλῶς

Schol. (s. 51) εὐδαιμόνιζε παῖδα σήν : αἰνίττεται ὅτι τέθνηκεν ἢ σαφῶς εἶπεν . . . statt σαφῶς εἶπεν ist οὐ σαφῶς εἶπεν zu lesen, da dieses eine weitere Erklaerung des vorhergehenden αἰνίττεται ist· vgl. gloss. v. 621 (IV. s. 229), wo die Definition des αἴνιγμα lautet : αἴνιγμά ἐστι λόγος οὐ σαφῶς λεγόμενος.

v. 315. ἐπεὶ σὺ, μᾶτερ, ἐπὶ δάκρυσι καὶ
γόοισι τὸν θανόντα πατέρα πατρίδα τε
φίλαν καταστένουσ' ἔχεις,

Schol. (s. 51) ἐπεὶ σὺ, μᾶτερ: ἐπεὶ σὺ, μᾶτερ, περὶ τὸν ἴδιον ἄνδρα, πατέρα δὲ ἐμόν, γίνῃ κατασταζουσα αὐτὸν καὶ οὐ ποιεῖς τὰ μητέρων (νόμιμον γάρ ἐστι τῇ μητρὶ δαδουχεῖν ἐν τοῖς γάμοις τῶν θυγατέρων) ἐγὼ τοῦτο ποιήσω ἐμαυτῷ (l. ἐμαυτῇ).

v. 325. ἄνεχε χορὸν, εὐὰν εὐοῖ,

Schol. (s. 52) εὐὰν εὐοῖ: τὸ εὐὰν εὐοῖ Βακχικὰ ἐπιφθέγματα· εἰσὶ δὲ ἐπιρρήματα θειασμοῦ· *διόρισον*· τὰ δὲ θειασμοῦ, οἷον εὖ οἷ εὖ ἄν. Das Wort *διόρισον* scheint mir verdaechtig ; da wie es mir scheint, der Scholiast hier den Dionysius citiren will, wuerde ich schreiben : εἰσὶ δὲ ἐπιρρήματα θειασμοῦ· Διονύσιος· «τὰ δὲ θειασμοῦ οἷον, εὖ οἷ εὖ ἄν. vgl. Διονυσίου τοῦ Θρᾳκὸς γραμματικὴ 24, 15 (Immanuel Bekker Anekd. Græc. II. p. 642).

. 349. οὐδέ σ' αἱ τύχαι, τέκνον
ἐσωφρονήκασ', ἀλλ' ἔτ' ἐνταὐτῷ μένεις.

Schol. (s. 52) ἐσωφρονήκασ' : σώφρονα πεποιήκασι, τὰ κακὰ σὲ οὐ πεπαιδεύκασιν. Die transitive Bedeutung, die der Scholiast dem Lemma ἐσωφρονήκασ' zuschreiben will, kann das Verbum σωφρονῶ nicht haben ; das transitivum aber σεσωφρονίκασι kann des Versmasses wegen im Texte gar nicht passen. Die daraus entstehende Schwierigkeit hat man bis jetzt vergeblich auf verschiedene weise zu beseitigen versucht. a) Seidler will der Ueberlieferung der Handschriften, welche einstimmig im Texte den Plural haben[1], Folge leisten und schreibt :

οὐδὲ σαὶ τύχαι, τέκνον,
σεσωφρονήκασ'

indem er als Subjekt σαὶ τύχαι nehmen will· b) Heath glaubt das Richtige getroffen zu haben in der Veraenderung von σαὶ τύχαι in σαῖς τύχαις,

οὐδὲ σαῖς τύχαις, τέκνον
ἐσωφρόνηκας

c) Andere kamen auf den Gedanken, das ἐσωφρονήκασ' zu ændern ; Hartung[2] schlægt vor σοφὴν ἔθηκαν. Cobet[3] σώφρονα γ' ἔθηκαν· Nauck σώφρονα τεθείκασ' oder ἐς σῶφρον ἥχασ', Die drei letzten Vermuthungen kœnen zwar mit dem Scholion uebereinstimmen, weichen aber mehr oder minder von der Schreibart der Codices ab, wæhrend bei den zwei ersten das

1. Nur im Scholion bietet Cod. A· ἐσωφρόνηκα—πεποίηκα—πεπαίδευκα.
2. De quibusdam locis Euripidis p. 8. 3. Schol. in Euripid. trag. ed. Witzschel p. 54.

Gegentheil geschieht. Wir glauben, dass es nicht nœthig ist des Scholions halber die Schreibart des Textes zu ændern; das Scholion mag in einer Zeit geschrieben worden sein, in welcher schon der Text verderbt war; der Scholiast hat entweder σεσωφρονίκασ' vor Augen, oder wenn er σεσωφρονήκασ' liest, nimmt er es mit transitiver Bedeutung an; einem Irrthum unterliegt es aber auf alle Fælle. Demgemæss werden wir die Textstelle folgendermassen schreiben:

οὐδὲ σαῖς τύχαις, τέκνον,
ἐς[1] σῶφρον ἥκεις, ἀλλ' ἔτ' ἐν ταὐτῷ μένεις.

wir geben dieser Lesart den Vorzug weil α'] man dadurch von ἐσωφρονήκασ' der Codices nicht viel abweicht 6'] der Dativ σαῖς τύχαις einmal als Nominativ gelesen, konnte sehr leicht Veranlassung geben zu der Aenderung ἐσωφρονήκασ' und dieses zu dem Scholion γ'] diès dem entgegengesetzten ἐν ταὐτῷ μένεις am besten passt.

v. 359. κτενῶ γὰρ αὐτὸν κἀντιπορθήτω δόμους

Gloss (IV. s. 227) ἀντιπορθήτω] ἀντικτανθῆναι ποιήσω. Statt des fehlerhaften *ἀντικταν*θῆναι werde ich nicht zœgern das passende *ἀντικαυ*θῆναι zu setzen:

v. 414. τῆσδ' ἔρωτ' ἐξαίρετον
μαινάδος ὑπέστη.

Gloss. (ιϐ' s. 228) Μαινάδος ὑπέστη] *ὑπεράσθη·* fehlerhaft statt *ὑπερηράσθη.*

v. 895. Μενέλαε φροίμιον μὲν ἄξιον φόβου
τόδ' ἐστίν.

Schol. (I. s. 60) Μενέλαε: διὰ τί τολμηρῶς αὐτὸν Μενέλαον καὶ οὐ πόσιν προσαγορεύει; διὰ τὸ μετὰ φόβου ἐξάγεσθαι ἀρχὴν φησι τοῦ λόγου ταύτην ἀξίαν φόβου τὸ Μενέλαον αὐτὸν καὶ οὐ πόσιν προσαγορεύειν. Um Deutlichkeit zu erhalten muss man lesen: διὰ τὸ μετὰ φόβου ἐξάρχεσθαι· ἀρχὴν φησι τοῦ λόγου ταύτην ἀξίαν φόβου κ.τ.λ.

v. 928. τυραννίδ' ἕξειν, εἴ σφε κρίνειεν Πάρις

Schol. (s. 61) εἴ σφε κρίνειεν Πάρις: εἰ κρίνει αὐτὴν ὁ Πάρις

---

1. Die Auslassung des zweiten Σ kommt oft vor in den Handschriften.

βελτίονα· ταῦτα δὲ συλλογίζεται λέγουσα ὅτι, εἰ μὴ εἵλετο (l. εἴ με εἵλετο) ὁ Ἀλέξανδρος, ἐδούλευσε τοῖς Τρωσὶν ἡ Ἑλλάς.

975. αἵ παιδιαῖσι καὶ χλιδῇ μορφῆς πέρι
ἦλυθον ἐπ' Ἴδην.

In dem auf diese Stelle bezogenen Scholion (s. 62) liest man unter Anderem folgendes: δύναται δὲ καὶ καθ' ὑπόκρισιν ἐρωτηματικῶς ἀκούεσθαι, αἳ παιδιαῖς καὶ τρυφῇ ἦλθον εἰς Ἴδην οὐκ ἦλθον, οὐ δῆτα, welches man folgendermassen interpungiren muss: δύναται δέ καὶ καθ' ὑπόκρισιν ἐρωτηματικῶς ἀκούεσθαι· αἳ παιδιαῖς καὶ τρυφῇ ἦλθον εἰς Ἴδην; οὐκ ἦλθον, οὐ δῆτα.

1025. ἣν χρῆν ταπεινὴν ἐν πέπλων ἐρειπίοις

Gloss. (IV. 230) ἐν πέπλων ἐρειπίοις] ἐρειπίοις, τοῖς ῥάκεσι· μεταφορικῶς ἀπὸ τῶν καταῤῥερειμμένων οἴκων. Das Wort καταῤῥερειμμένων ist durch κατερηριμμένων zu ersetzen· ueber die Konfusion der Worte καταῤῥίπτω und κατερείπω vgl. Cobet. War. Lect. p. 254.

1075. Φρυγῶν τε ζάθεοι σελᾶ-
ναι συνδώδεκα πλήθει.

Schol. (I. s. 64) Φρυγῶν τε ζάθεοι: ἀμφιβόλως ἔχει, πότερον κατ' ἐνιαυτὸν διὰ τὸ δωδεκασέληνον εἶναι τὸν ἐνιαυτόν, ἢ δι' ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ μῆνα. Λέγουσι δὲ ἔνιοι καὶ τὰ πέμματα σελήνας διὰ τὸ λευκὰ εἶναι καὶ περιφερῆ· σελήνας δε . . . ἱδρύεσθαι· δύναται οὖν λέγειν ἐκ δώδεκα πεμμάτων θυσίαν. Der letzte Theil des Scholions ist verderbt; nach unserer Meinung soll man das Fehlende folgendermassen ergænzen, indem man *ιβ' θύεσθαι* statt ἱδρύεσθαι liest: σελήνας δὲ (λέγει) ιβ' θύεσθαι· δύναται οὖν λέγειν ἐκ δώδεκα πεμμάτων θυσίαν.

1189. γράψειεν ἂν σῷ μουσοποιὸς ἐν τάφῳ;

Schol. (s. 67) γράψειεν ἄν σε: εἰώθασιν ἐν τοῖς τάφοις τῶν ἀποθνησκόντων γράφειν τὰ ἀνδραγαθήματα· καὶ σὲ οὖν πῶς γράψει; ἆρα ὡς ἐφονεύθης ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, αἰσχύνην τοῖς Ἕλλησι, δι' ὧν λέγει αὐτοὺς ἕνα παῖδα πεφοβῆσθαι. Der letzte Satz wird fehlerhaft gelesen und interpungirt; man muss richtig lesen: ἆρα ὡς ἐφονεύθης ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων; αἰσχύνει τοὺς Ἕλληνας δι' ὧν λέγει αὐτοὺς ἕνα παῖδα πεφοβῆσθαι.

v. 1231 Οἴμοι δῆτα σῶν ἀλάστων κακῶν.

Gloss. (IV. s. 230) ἀλάστων] ἀνεπιπλήστων. Das Wort ἀνεπιπλήστων steht fehlerhaft statt ἀνεπιλήστων· vgl. Hesychius s. v. ἀλαστοῖς (l. ἀλάστοις)=ἀνεπιλήστοις, χαλεποῖς, δεινοῖς.

RHESUS

v. 4. οἳ τετράμοιρον νυκτὸς φυλακὴν
πάσης στρατιᾶς προκάθηνται.

Schol. (I. s. 19) οἳ τετράμοιρον: ὅτι οἱ ἀρχαῖοι εἰς τρεῖς φυλακὰς νέμουσι τὴν νύκτα· Ὅμηρος[1]

ἀλλ' ὅτε δὴ τρίχα νυκτὸς ἔην, μετὰ δ' ἄστρα βεβήκει

Στησίχορον δὲ καὶ Σιμωνίδην πενταφύλακόν φησιν ὑποτίθεσθαι τὴν νύκτα· διαπορήσει δέ τις ὅπως[2] . . . «οἳ τετράμοιρον νυκτὸς φυλακὴν» πρὸς ὃ ῥητέον ὅτι οὐκ ἐν τῷ καθόλου φησὶ τετραφύλακον, ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ παρόντι φυλακὴν *ὡσανεὶ* πρώτην ἢ δευτέραν· ὁ δὲ Κράτης δείκνυσιν ὅτι κατὰ τὸν Εὐριπίδην πενταφύλακον ἐκτίθησι τὰ ὑπ' αὐτοῦ εἰρημένα. Dieser Theil des Scholions wird so gelesen nach der Cobet'schen Emendation; wir halten aber manche Aenderungen fuer nœthig und wuerden wir lesen: ὅτι οἱ ἀρχαῖοι εἰς τρεῖς φυλακὰς νέμουσι τὴν νύκτα· Ὅμηρος·

ἀλλ' ὅτε δὴ τρίχα νυκτὸς ἔην, μετὰ δ' ἄστρα βεβήκει

Στησίχορον δὲ ὁ Σιμωνίδης[3] πενταφύλακόν φησιν ὑποτίθεσθαι τὴν νύκτα· διαπορήσειε δ' ἂν τις[4] ὅπως» οἳ τετράμοιρον νυκτὸς φυλακήν, πρὸς ὃ ῥητέον ὅτι οὐκ ἐν τῷ καθόλου φησὶ τετραφύλακον, ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ παρόντι φυλακήν, *οὖσαν* ἢ πρώτην ἢ δευτέραν· ὁ δὲ Κράτης δείκνυσιν ὅτι καὶ Εὐριπίδης πενταφύλακα[5] ἐκτίθησι τὰ ὑπ' αὐτοῦ εἰρημένα.

1. Odyss. Ξ 485. 2. «Mox excidit aliquid post ὅπως» Cobet ed. Witzsch. s. 43. vgl. dagegen Vater (Jahrbücher fuer Phil und Pæd. XVI s. 193 ff. 3. Cod. στησιχρ δὲ ὁ σιμωνίδης vgl Vater Jahrbb. XVI 193.— Der Grammatiker Simonides, um den es sich hier handelt wird auch im Schol. Il. B. 872 citirt. 4. Dindorf und Wilamowitz. 5. Cod. πενταφύλ.

v. 74. οἱ δ' ἐν βρόχοισι δέσμιοι λελημμένοι.

Gloss. (IV. s. 221) λελησμένοι] ἐκ τοῦ λήζω, *ἀναφθέντες* (?)· vielleicht aus συλληφθέντες entstanden.

v. 226. Ἄπολλον, ὦ δία κεφαλά, μόλε τοξήρης ἱκοῦ ἐννύχιος

Gloss. (IV. 221) ὦ δία κεφαλά] κατὰ κρᾶσιν· δία γὰρ ἡ νὺξ ἐγένετο δία· ὦ ἀπὸ τοῦ Διὸς κεφαλή· Da es hier gar nicht sich um die νὺξ handelt, ist offenbar folgendermassen zu lesen: *δία γὰρ ἦρ ἐξ οὗ* ἐγένετο δία.

v. 311. Πολλοὶ μὲν ἱππῆς, πολλὰ πελταστῶν τέλη.

Schol. (I. 28) πολλὰ πελταστῶν τέλη: πέλτη ἀσπίς ἐστιν ἴτυν οὐκ ἔχουσα, καθάπερ φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν Θεσσαλῶν πολιτείᾳ γράφων οὕτως· «διελὼν δὲ τὴν πόλιν Ἀλεύας ἔταξε *καὶ τὸν κλῆρον* παρέχειν ἑκάστους, ἱππέας μὲν τεσσαράκοντα, πελταστὰς δὲ ὀγδοήκοντα· ἦν δὲ ἡ πέλτη ἀσπὶς ἴτυν οὐκ ἔχουσα οὐδ' ἐπίχαλκος, αἰγὸς δέρματι περιτεταμένη, καὶ τριάκοντα, οἱ μακρὸν δόρυ πάντες ἐφόρουν ὃ σχέδιον ἐκαλεῖτο». Wir haben hier das Scholion nach der Emendation Cobets[1]; wir halten indessen noch eine kleine Aenderung fuer nœthig; næmlich statt *καὶ τὸν κλῆρον* erfordert der Sinn *κατὰ κλῆρον*.

v. 318. ἕρπει κατάντης ξυμφορὰ πρὸς τἀγαθά.

Schol. (s. 29) ἕρπει κατάντης: κατῆι . . . οὐ ταλαιπορ . . . καὶ εὐπετλ . . . ὡσανεὶ ἔλεγεν, οὐ προσάντης οὐδὲ δύσβατος. Dies verstuemmelte Scholion wird im Codex A gelesen: κατηδρο... οὐ ταλαίπορον καὶ εὔπετλον. Vater schreibt darueber «verborum corruptorum sensus esse videtur, fortunam adjuvare non miseros (ταλαιπώρους) et debiles (εὐτελεῖς), sed felices»; wir sehen aber keinen Grund fuer eine solche Vermuthung, wir glauben vielmehr, dass in dem Scholion nur die Erlæuterung des Wortes *κατάντης* beabsichtigt wird; bei Hesychius s. v. κατάντης liest man: κατάντης· ῥᾴδιος, εὔκολος ἢ κατάκρημνος, καταφερὴς und ferner: καταορᾷ· καταντεῖ welches bereits Lobeck[2] in κατάορα· κατάντη umgewandelt hat; daraus geht hervor, dass die Worte κατάορος und κατάντης in mancher Beziehung eine verwandte Bedeutung haben und lassen sich gegenseitig erklæren. Demzufolge wuerden wir die Stelle er-

1. Witzschel s. 45. 2. Pathol. serm. Græc. Proleg. 276.

gœnzen wie folgt: κατάντης· κατή(ορος, ὅ ἐστιν) ἀταλαιπώρως[1] καὶ εὐπετῶς, ὡσανεὶ ἔλεγεν, οὐ προσάντης οὐδὲ δύσβατος[2].

v. 346. ἥκεις ὦ ποταμοῦ παῖ,

Im Scholion (s. 29—30) findet sich folgendes Citat aus Heraklit; «ἑβδόμη δὲ Καλλιόπη ποίησιν εὗρε ποιημάτων καὶ συνοικήσασα Οἰάγρῳ γεννᾷ Ὀρφέα, τὸν πάντων μέγιστον ἀνθρώπων ἐν τῇ κιθαρῳδικῇ τέχνῃ γενόμενον, πρὸς δὲ καὶ τῆς ἐγκυκλίου μαθήσεως συγκρεματικώτατον[3] u. s. w. Was das Wort συγκρεματικώτατον betrifft, notirt Dindorf «requiritur adjectivum ἐμπειρότατον significans»; Haupt[4] will statt dessen συγκεκροτημένον schreiben; bei Suidas aber (II Bnd. I Th. s. 1185) sieht man, dass dem Orpheus viele Schriften der ἐγκυκλίου μαθήσεως zugerechnet werden und desshalb kœnnte man mit Recht behaupten, dass auch in unserer Stelle besser wære ein Adjektivum zu suchen, welches nicht ἐμπειρότατον sondern πολυγραφώτατον bedeute; hat vielleicht Heraklit als solches das Wort *συγγραμματικώτατον* verwendet?

v. 419. πυκνὴν ἄμυστιν ὡς σὺ δεξιούμενος

Schol. (s. 32) ἄμυστιν: οἱ μὲν ποτηρίου εἶδος ἐπιτηδειότητα ἔχον πρὸς τὰς ἀμυστὶ πόσεις, ὡς ἐν Αὐγῇ

σὺν τῷ βαθείας καὶ πυκνὰς
ἕλκουσι τὰς ἀμύστιδας.

ἄλλοι δὲ ἐπὶ τῆς ἀπνευστὶ *σπάσεως* τάττουσι τὸ ὄνομα ὡς Κρατῖνος

ἀλλ' οὖν Θεῷ σπείσαντ' ἄμυστιν δεῖ πιεῖν

Statt σπάσεως bietet Codex τάσεως, L. Dindorf will πόσεως schreiben, welches auch Cobet annimmt; mir scheint jedoch die Lesart *σπείσεως* zum nachfolgenden Citat (v. Κρατῖνος) besser zu passen.

v. 430. ἔνθ' αἱματηρὸς πέλανος ἐς γαῖαν Σκύθης

Schol. (s. 32) ἔνθ' αἱματηρὸς: ὡς πέμμα ξηρανθὲν τὸ αἷμα

---

1. Dass α und ου verwechselt werden kœnnen, sieht man bei Schæfer. Greg. kor. de dial. s.532 Anm. 53. 2. Die Bedeutung «schwierig» welche Pape's Lexicon dem Worte κατήφορος zuschreiben will, scheint uns unbegruendet. 3. συγκρεματικώτερον Λ συγκριματικώτατον Hermann. 4 Haupt. Analecta (Hérmes II. s. 221).

τοῦ φόνου· ἀκύρως δὲ κέχρηται τῷ πέλανος, ἄμεινον δὲ ἑτέρωθι εἶπεν ἀφρώδη πέλανον διὰ τὴν λευκότητα· οὕτως γὰρ ἔλεγον πελάνους τὰ πόπανα ἀπὸ τοῦ *πεπλατύνθαι* ἢ ἀπὸ τῆς παιπάλης· ἀπὸ γὰρ τοῦ λεπτοτάτου κατασκευάζονται· καὶ Ὅμηρος τὸ λευκᾶναι παλῦναι (Il. K. 17).

ὅτε πέρ τε χιὼν ἐπάλυνεν ἀρούρας.

Ueber die Ableitung des Wortes πέλανος liest man im Etym. Magnum (659, 20) πέλανοι λέγονται τὰ πόπανα ἀπὸ τοῦ πεπλατύνθαι· ἢ ἀπὸ τῆς παιπάλης· ἀπὸ γὰρ τοῦ λεπτοτάτου κατασκευάζονται· καὶ Ὅμηρος τὸ λευκᾶναι παλῦναί φησιν· ἢ ἀπὸ τοῦ πελάζειν καὶ ἱκετεύειν τοὺς θεοὺς διὰ τούτων und bei Suidas (II. Bnd. II Th. s. 169) Δίδυμος δέ φησι κυρίως εἶναι πέλανον τὸ ἐκ τῆς παιπάλης πέμμα, ἐξ ἧς ποιοῦνται πέμματα· ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ πεπλατύνθαι. Obwohl aber die Lesart πεπλατύνθαι in den angefuehrten Stellen feststeht, glaube ich doch, dass auf einem gemeinsamen Irrthum beruht: wenn man næmlich in die Worte des Scholiasten eindrindgt, so sieht man, dass die beiden Ableitungen (πεπλατύνθαι und παιπάλη) weiter unten entwickelt werden; (παιπάλη)· ἀπὸ γὰρ τοῦ λεπτοτάτου κατασκευάζονται und (πεπλατύνθαι)· καὶ Ὅμηρὸς τὸ λευκᾶναι παλῦναι. Aber nach der allgemein angenommenen Lesart πεπλατύνθαι, steht dieses in Keinem Zusammenhange mit dem folgenden παλῦναι und wuerde der Zusatz von παλῦναι keinen Grund haben; die Sache aber ist verschieden, wenn man statt πεπλατύνθαι das allein richtige *πεπαλύνθαι* annimmt[1]. Hesychius s. v. παλύναι merkt: τὸ λεπτὸν τῆς γῆς ἐπιβαλών, τὴν λεγομένην χυτήν· εἴρηκε δὲ ἀπὸ τοῦ ἀλεύρου woraus zu sehen ist, dass das Verbum παλύνω wurde ἐπὶ τοῦ ἀλεύρου im eigentlichen Sinne gebraucht.

v. 435. τάξας ἔτειον δασμὸν εἰς δόμους φέρειν,

Gloss. (IV. s. 222) δασμὸν] Ὅμηρος κοινήν (?). Ich vermuthe, dass das *Ὅμηρος κοινὴν* aus *Ὁμηροσύνην* entstanden ist.

v. 895. Ἰαλέμῳ αὐθιγενεῖ
τέκνον σ' ὀλοφύρομαι.

1. Auch. im Schol. Orest. 220 hat Cod B πλατῦναι statt παλῦναι.

Gloss. (I. s. 38) Ἰαλέμῳ αὐθιγενεῖ; τῷ εὐθὺς γενομένῳ θρήνῳ. Statt εὐθὺς muss man selbstverständlich αὖθι lesen· vgl. Etym. Magn. (470, 4) οἷον αὐθιγενεῖς τινες ὄντες, οἱ αὐτόθι γεγεννημένοι.

HIPPOLYTUS

v. 7. ἔνεστι γὰρ δὴ κἀν θεῶν γένει τόδε

Schol. (Dindorf. I. s. 75) ἔνεστι γὰρ δή: ἔνεστι καὶ ἐν τοῖς θεοῖς τὸ χαίρειν ταῖς τιμαῖς, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων· καὶ διὰ τούτου καὶ ἔδειξεν ὅτι προωμολόγηται τοῦτο παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις· Auf den ersten Blick sieht man dass *διὰ τοῦ καὶ* statt *διὰ τούτου καὶ* zu lesen ist; die Bemerkung des Scholiasten hat keinen anderen Zweck, als den additionellen *καὶ* zu erklären[2].

v. 24. ἐλθόντα γάρ νιν Πιτθέως ποτ' ἐκ δόμων . . .
ἰδοῦσα Φαίδρα καρδίαν κατείχετο
ἔρωτι δεινῷ τοῖς ἐμοῖς βουλεύμασι.

Schol. (s. 77) ἐλθόντα γάρ νιν: ἐν τῇ Ἀττικῇ ἔτι οὖσα ἡ Φαίδρα, πρὶν μετοικῆσαι εἰς Τροιζῆνα ἰδοῦσα τὸν Ἱππόλυτον ἐξελθόντα ἐπὶ μύησιν τῶν Ἐλευσινίων ἦρα· καὶ ἐκ τῆς συνεχοῦς θέας δυνατὸν νοῆσαι τὸν ἔρωτα ὅτι πολὺς ἦν, ὡς ἐξ αἰφνιδίου θέας τηλικοῦτον ἰσχῦσαι. Statt ἰσχῦσαι bieten Codd. B und J ἴσχυσε, welches Anlass geben kann zur richtigen Lesart des ganzen Satzes: καὶ ἐκ τῆς συνεχοῦς θέας δυνατὸν νοῆσαι τὸν ἔρωτα ὅτι πολὺς ἦν, ὃς καὶ[3] ἐξ αἰφνιδίου θέας τηλικοῦτον ἴσχυσε.

v. 118. εἴ τίς σ' ὑφ' ἥβης σπλάγχνον ἔντονον φέρων
μάταια βάζει.

Schol. (s. 82) ὑφ' ἥβης: ὑπὸ . . . καὶ προπετείας νεότητος θρασὺ καὶ ἰταμὸν καὶ ἀναιδὲς καὶ ἄτιμον ἔχων τὸ σπλάγχνον. Betreffs des Fehlenden bemerkt Dindorf «ὑπακοῆς (sic fere)

1. Ein anderes Beispiel von Konfusion der Worte εὐθὺς und αὖθι haben wir schon oben erwähnt s. 8. 2. Ueber die Konfusion des Artikels und des Pronomen Demonstrativum οὗτος vgl. Cobet nov. lekt. 309. ff. und 798. 3. Aus dem Codex B und I.

καὶ προπετείας M corrupte»· ὑπακοῆς aber kann gar nicht passen; desshalb wuerde ich kein Bedenken tragen das Scholion folgendermassen zu ergænzen: ὑφ' ἥβης: ὑπὸ (παρακοῆς) καὶ προπετείας νεότητος u. s. w.

v. 121. ὠκεανοῦ τις ὕδωρ
στάζουσα πέτρα λέγεται

Schol. (s. 92—93) In dem auf diese Stelle bezogenen Scholion liest man unter Anderem folgendes: ἄλλως· πέτρα τις λέγεται τοσοῦτον ὕδωρ ἔχουσα πηγαῖον, ὥστε βάπτειν ὑδρίαν. Ὠκεανοῦ δὲ *καθὸ* γλυκὺ καὶ πότιμον. Dem Scholiast kommt die Homerische Vorstellung von Ὠκεανός, welche auch Euripides annimmt[1], etwas fremd vor, und das will er eben ausdrueken indem er bemerkt: ὠκεανοῦ δὲ καθὸ γλυκὺ καὶ πότιμον· desshalb glaube ich, dass *καθὸ* fehlerhaft ist und dass man mit Recht das Gegentheil erwarten konnte, næmlich: καίπερ γλυκὺ καὶ πότιμον.

v. 161. φιλεῖ δὲ τᾷ δυστρόπῳ γυναικῶν
ἁρμονίᾳ . . .

Im Scholion (s. 93) liest man am Ende: πέφυκε τὸ δυστυχὲς τῆς γυναικείας φύσεως διαφόρους ἀμηχανιῶν ἐπάγειν αἰτίας, ποτὲ μὲν δι' ὠδίνων πόνους, ποτὲ δὲ διὰ πορνείαν ἤτοι αὐτῶν μοιχευομένων καὶ ἐπὶ τῇ ἁλώσει ἀπορουσῶν, ἢ τῶν ἀνδρῶν πρὸς ἄλλας ἐχόντων καὶ ἐπὶ τούτων (l. ἐπὶ τούτῳ) ἀπορουσῶν τῇ ζηλοτυπίᾳ.

v. 295. εἰ δ' ἔκφορός σοι συμφορὰ πρὸς ἄρσενας,

Schol. (s. 115) εἰ δ' ἔκφορός σοι: ἐκβληθῆναι δυναμένη. A. ἀντὶ τοῦ ἀνακοινωτέα εἴη ἡ νόσος· σώματος ἦν ἢ ἐνόσει. M. ἀντὶ τοῦ *ἐξελεγχθῆναι* καὶ ῥηθῆναι δυναμένη, τουτέστιν, εἰ δὲ δύνανται καὶ ἄρσενες ἀκοῦσαι τὰς συμφοράς B. I. Das im Codex B und J vorkommende ἐξελεγχθῆναι ersetzen wir durch ἐξενεχθῆναι, welches allein zur etymologischen Erlæuterung des Wortes ἔκφορος passt und dem im Codex A stehenden ἐκβληθῆναι entsprechen kann.

v. 318 μῶν ἐξ ἐπακτοῦ πημονῆς ἐχθρῶν τινος;

Schol. (s. 117) μῶν ἐξ ἐπακτοῦ: μή τίς σοι, φησί, τῶν

1. vgl. Eustath. Zu Ilias Φ. 195.

ἐχθρῶν ἐπάγει τι λύπης ἄξιον, ἆρά τινος ἔχθραν ἐπαγωγὸν *μηχανησαμένης σου;* . . . Aus dem Zusammenhang wird klar, dass man lesen soll: *μή τίς σοι, φησί, τῶν ἐχθρῶν ἐπάγει τι λύπης ἄξιον; ἀρά τινος ἔχθραν ἐπαγωγὸν μηχανησαμένου σοι;*

v. 325. τί δρᾷς; βιάζει χειρὸς ἐξαρτωμένη;

Schol. (s. 118) ἐξαρτωμένη: ἀντωμένη (l. ἀντομένη) λαμβανομένη.

v. 375. ἤδη ποτ' ἄλλως νυκτὸς ἐν μακρῷ χρόνῳ
θνητῶν ἐφρόντισ' ἢ διέφθαρται βίος.

Im Scholion (s. 123—24) liest man unter Anderem: καὶ ἐκ τούτου δῆλον ὅτι τὰ φυσικὰ πάντα καθόλου πᾶσι παρέπεται, οἷον τὸ γελαστικόν, τὸ ὑπνοῦν καὶ τὰ ὅμοια, πτύειν, τὸ *διαχωρίζειν*, καὶ οὐκ ἄν τινα εὕροις χωρὶς τούτων. An Stelle von διαχωρίζειν muss man das richtige *διαχωρεῖν* lesen.

v. 406. γυνή τε πρὸς τοῖσδ' οὖσ' ἐγίνωσκον καλῶς
μίσημα πᾶσιν.

Am Ende des Scholions (s. 128) liest man folgendes: ἀκριβῶς ἔγνω ὁ Εὐριπίδης τὴν ῥίζαν τῆς πορνείας ἄνωθεν ἐξ εὐγενίδων συστᾶσαν τὸ ἐξαπλοῦσθαι εἰς πολλὰς τὸ κακόν· εἰ γὰρ ἐβεβλαστήκει ἐξ εὐτελῶν ταχέως ἂν ἐξεκόπτετο καὶ οὐκ ἐζηλοῦτο. Da der erste Satz keinen Zusammenhang hat wuerde ich lesen: ἀκριβῶς ἔγνω ὁ Εὐριπίδης τὴν ῥίζαν τῆς πορνείας· εἴωθεν ἐξ εὐγενίδων συστὰν[1] ἐξαπλοῦσθαι εἰς πολλὰς τὸ κακόν· εἰ γὰρ ἐβεβλαστήκει κτλ. Dem Worte εὐγενίδες sind wir auch beim Scholiasten Homers begegnet (Il. K. v. 221), welchen wir hier citiren werden, weil wir bemerkt haben dass ein Irrthum vorhanden ist; die Verse Homers auf welche sich das Scholion bezieht, sind

Κίρκης δ' ἔνδον ἄκουον ἀειδούσης ὀπὶ καλῇ
ἱστὸν ἐποιχομένην μέγαν ἄμβροτον . . .

und das Scholion lautet: οὐδὲν ἄτοπον τὴν *εἰς τόπον οὖσαν τοιοῦτον* ὑποκλέπτειν τῇ ᾠδῇ τὸν πόνον· αἱ εὐγενίδες δὲ εἰσάγονται παρ' Ὁμήρῳ ἱστουργοῦσαι. Es genuegt das Scholion und die Verse neben einander zu stellen um zu merken, das *εἰς τόπον οὖσαν τοιοῦτον* jedenfalls ein Irrthum ist und dass man

1. συστᾶσαν A. B. συστῶσαν Fl. 6, 15 J.

statt dessen *ἱστοποροῦσαν*[1] zu lesen hat; was das τοιοῦτον anbelangt, so sieht man, dass es durch den ersten Irrthum mit Nothwendigkeit bedingt wurde: οὐδὲν ἄτοπον τὴν ἱστοπονοῦσαν ὑποκλέπτειν τῇ ᾠδῇ τὸν πόνον· αἱ εὐγενίδες δὲ εἰσάγονται παρ' Ὁμήρῳ ἱστουργοῦσαι.

v. 514. σημεῖον ἢ λόγον τιν' ἢ πέπλων ἄπο
λαβεῖν,

Scholion· σημεῖον ἢ λόγον: δεῖ, φησίν, ἐν τῇ φαρμάξει ἐκ τοῦ Ἱππολύτου σημεῖόν τι λαβεῖν, ἢ λόγου μνημόνευμα, ἢ κρασπέδου ἀπόσπασμα· καὶ τὸν μὲν λόγον αὐτοῦ τῷ λόγῳ τῆς Φαίδρας συνάψαντας ἐπᾴδειν, τὸ δὲ ἀπόσπασμα τῆς ἐσθῆτος πάλιν *ἐπαοιδῆς* ἀποσπάσματι τῆς ἐσθῆτος Φαίδρας συνάπτειν, ἵν' ἐὰν διὰ τοῦ λόγου ἀποτύχωμεν, τῷ δι' ἐσθῆτος χρησώμεθα . . . Statt ἐπαοιδῆς will Matthiæ *ἐπᾴδοντας* lesen; man kann aber dasselbe Resultat erlangen, indem man den Dativ statt des Genetivs liest: τὸ δὲ ἀπόσπασμα τῆς ἐσθῆτος πάλιν ἐπαοιδῇ ἀποσπάσματι τῆς ἐσθῆτος Φαίδρας συνάπτειν.

v. 518. δέδοιχ' ὅπως μοι μὴ λίαν φανῇς σοφή.

Schol. (s. 140) δέδοιχ' ὅπως: ἐπειδὴ μεσότης ἐστὶ καὶ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις, καὶ ἡ μὲν μεσότης ἐστὶ φρόνησις, ἡ δὲ ἔλλειψις ἀφροσύνη, ἡ δὲ *διαβολὴ* πονηρία, διὰ τοῦτο εἶπε «δέδοικα μὴ λίαν φανῇ[ς] σοφὴ» ἤτοι πονηρά· τὸ λίαν γὰρ ἐπαυξητικόν ἐστι τοῦ . . . καὶ λοιπὸν ἐκ τῆς πονηρίας βλάψεις μᾶλλον ἢ ὠφελήσεις· τῆς γὰρ φρονήσεως ἤτοι τῆς μεσότητος λειπούσης ἐξ ἀνάγκης ἄμφω αἱ κακίαι ἤτοι ἡ πονηρία καὶ ἡ ἀφροσύνη βλάπτουσι. Da der Scholiast hier den Aristoteles (Eth. Nic. II. 6, ff.) vor Augen hat muss man 1] *ὑπερβολὴ* statt *διαβολὴ* schreiben: καὶ ἡ μὲν μεσότης ἐστὶ φρόνησις, ἡ δὲ ἔλλειψις ἀφροσύνη, ἡ δὲ *ὑπερβολὴ* πονηρία· 2] die Luecke durch *μέσου* (oder *ἴσου*) ergænzen: τὸ λίαν γὰρ ἐπαυξητικόν ἐστι τοῦ μέσου (vgl. Aristot. Eth. Nic. II. 8, 2, ff.).

v. 525. ἔρως, ἔρως, ὁ κατ' ὀμμάτων
ἰεὶς πόθον, . . .

---

1. Es ist zwar das Wort ἱστοπονῶ nicht bei den Lexicographen zu finden, die Analogie aber (γεωπονῶ, ματαιοπονῶ κ. τ. λ.) kœnnte uns erlauben auch ἱστοπονῶ zu haben.

Schol. (s. 141) Ἔρως Ἔρως : λοιπὸν ὁ χορὸς ἐκτείνεται (l. ἀποτείνεται) πρὸς τὸν ἔρωτα λέγων, ὦ ἔρως κ.τ.λ. vgl. Schol. Troad. v. 1023 («πρὸς αὐτὴν ἀποτείνεται») Schol. Med. v. 989 («τοῦτο πρὸς τὸν Ἰάσονα ἀποτείνει»).

v. 565. σιγήσατ' ὦ γυναῖκες· ἐξειργάσμεθα.

Schol. (s. 144—45) σιγήσατ' ὦ γυναῖκες : πρὸς τὰς τοῦ χοροῦ ἵνα μὴ ἀκούσῃ ὁ Ἱππόλυτος ἔσωθεν· ἔξεισι ταραχώδης ἡ Φαίδρα τὴν ἀπάτην τῆς γραὸς αἰσθηθεῖσα· σιγὴν δὲ αἰτεῖ, πρὸς ἀκρίβειαν πυθέσθαι βουλομένη, καὶ αὐτὰς ἀκοῦσαι προτρεπομένη τὰ λεγόμενα περὶ Ἱππολύτου (l. παρὰ Ἱππολύτου)[1].

v. 620. ἀλλ' ἀντιθέντας σοῖσιν ἐν ναοῖς βροτοὺς
ἢ χρυσὸν ἢ σίδηρον ἢ χαλκοῦ βάρος
παίδων πρίασθαι σπέρμα.

Das Scholion (s. 149) lautet am Ende : τὸ δὲ ἀντιθέντας ἤτοι ἀνατιθέντας ἢ ἀντὶ τῶν παίδων τιθέντας εἰς σημεῖον τοῦ γενέσθαι τὴν αἴτησιν· ἀτόπως δὲ ταῦτα· οἱ γὰρ πένητες οὐκ ἂν ἐκτήσαντο παῖδας : Statt ἀντὶ τῶν παίδων τιθέντας muss man ἀντὶ τῶν παίδων θέντας lesen, da es klar ist, dass der Scholiast, welcher diese Bemerkung macht, eine doppelte Auflœsung des Wortes *ἀντιθέντας* vor Augen hat, næmlich *ἀν-τιθέντας* oder ἀντι-θέντας.

v. 952. ἤδη νῦν αὔχει καὶ δι' ἀψύχου βορᾶς
σίτοις καπήλευ'.

Schol. (s. 172) . . . ἀντὶ τοῦ ἀγνεύετε, ὡς οἱ φιλόσοφοι μηδὲν *κατὰ* τῶν ἐσθιομένων ζῴων ἢ ἑτέρων ἐσθίοντες, ἀλλὰ σῖτον μόνον, καὶ ἔχοντες τὸν Ὀρφέα βασιλέα ὡς σώφρονα. In diesem Theil des Scholions ist 1] ἅγνευέ τε statt ἀγνεύετε 2] ἐκ τῶν ἐσθιομένων statt κατὰ τῶν ἐσθιομένων zu lesen.

v. 996. ἐπίσταμαι γὰρ πρῶτα μὲν θεοὺς σέβειν
φίλοις τε χρῆσθαι μὴ ἀδικεῖν πειρωμένοις.

Schol. (s. 176) ἐπίσταμαι γάρ : ἀντὶ τοῦ φίλος εἰμὶ τῶν δικαίων ἀνθρώπων μήτ' *ἀνταποδιδόναι* κακὰ τοῖς χρωμένοις ἐν κακοῖς, ὅ ἐστι τοῖς μὴ ἀμυνομένοις τοὺς προαδικοῦντας. Dass dieses

---

1. Ueber die Konfusion von παρὰ und περὶ vgl. Bast. Comment. Pal. 830. Cobet var. lect. 278.

Scholion unzusammenhængend ist und einer Emendation bedarf, ist klar; wir meinen die Lesart folgendermassen zu lauten habe: ἀντὶ τοῦ φίλος εἰμὶ τῶν δικαίων ἀνθρώπων μηδ' ἀνταποδιδόντων κακὰ τοῖς χρωμένοις [ἐν] κακοῖς, ὅ ἐστι τοῖς μὴ ἀμυνομένοις τοὺς προαδικοῦντας.

1022. εἰ μὲν γὰρ ἦν μοι μάρτυς οἷός εἰμ' ἐγὼ

Schol. (s. 177) εἰ μὲν γὰρ ἦν μοι: εἰ γάρ, φησί, καὶ ἕτερος ἦν τὰ αὐτά μοι ἔλεγε καὶ ἐμαρτύρει, (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ οἷός εἰμ' ἐγώ), οἷα ἐγώ, καὶ ἦν ὁ ἀγὼν ζώσης αὐτῆς. Es ist augenscheinlich, dass nach καὶ ἕτερος ἦν das Pronomen relativum ausgefallen ist; man muss also schreiben: καὶ ἕτερος ἦν, ὃς τὰ αὐτά μοι ἔλεγε κ.τ.λ.

MEDEA

v. 1. Εἴθ' ὤφελ' Ἀργοῦς μὴ διαπτάσθαι σκάφος

Schol. (IV. s. 5). In Bezug auf das Wort ὤφελε liest man in diesem Scholion folgendes: Τὸ ὤφελε τινὲς ἐπιρρηματικῶς δέχονται, ὡς τὸ «ὤφελε μηδ' ἐγένοντο θοαὶ νῆες»[1], ἵν' ᾖ παράλληλον τὸ σχῆμα τῆς γραὸς συνεχέστερον ἀπευχομένης τῇ ἀφίξει τῆς Ἀργοῦς· ὁ δὲ ποιητὴς ῥῆμα αὐτὸ οἶδεν «οὐκ ὤφελον Τρώεσσι κοτεσσάμενος»[2], «μὴ ὤφελες λίσσεσθαι ἀμύμονα Πηλείωνα»[3] . . . und (s. 6) τὸ δὲ εἴθε ἐπίρρημα εὐκτικόν, εἴθ' ὡς ἡβώοιμι»[4]· ἀεὶ δὲ προτάττεται τῆς συντάξεως, τὸ δὲ *ὤφελε ῥῆμα* ὡς ἀπαρέμφατον ἕπεται «ὡς ὄφελεν θάνατός μοι ἁδεῖν κακός»[5]. Die alten Grammatiker nahmen ὤφελον doppelt 1] als Verbum 2] als Adverbium, wie man es in Ὁμήρου ἐπιμερισμοὶ (H. A. 415)[6] sehen kann; am klarsten aber kann man eine solche Bemerkung ueber ὤφελον im Scholion von Soph. Ajax (v. 1192) lesen, welche lautet: ὤφελεν ἀπὸ τοῦ ὀφείλω, ὤφειλον καὶ ἀποβολῇ τοῦ ι ὤφελον,

1. Callim. epigr. 5. 2. = κοτεσσαμένη Il. Σ. 367. 3. = μηδ' ὄφελες Il. I. 698. 4. Il. H. 157. 5. Il. F. 173. 6. Gramer Anekd. Græc. I. s. 319.

ὁ ἐξ ἀνάγκης γράφεται διὰ τοῦ ω, τάσσεται δὲ ἀεὶ μετ'ἀπαρεμφάτου . . . ὄφελον δὲ ἐπίρρημα διὰ τοῦ ο καὶ τάσσεται μετὰ εὐκτικοῦ ἢ μετὰ παρεληλυθότος χρόνου . . . Demnach wird auch in unserer Stelle die Bemerkung von Scholiasten gemacht, dass ὤφελον hier Verbum ist und dass es den Infinitiv regiert; statt τὸ δὲ ὤφελε ῥῆμα ὡς[1] ἀπαρέμφατον ἔπεται muss man also lesen: τὸ δὲ ὤφελε ῥῆμα, ᾧ ἀπαρέμφατον ἔπεται.

v. 67. ἤκουσά του λέγοντος οὐ δοκῶν κλύειν

Schol. (s. 12) ἤκουσά του : ἤκουσα, φησί, τινὸς λέγοντος τῶν ὠτακουστῶν[2] προσποιούμενος μὴ ἀκούειν. Dass ὠτακουστῶν als Participium angenommen werden muss, welches das οὐ δοκῶν κλύειν erklært und dass demnach der Artikel τῶν ueberfluessig ist, merkt man gleich : ἤκουσά τινος λέγοντος ὠτακουστῶν, προσποιούμενος μὴ ἀκούειν.

v. 92. ἤδη γὰρ εἶδον ὄμμα νιν ταυρουμένην
τοῖςδ' ὡς τι δρασείουσαν.

Schol. (s. 13) ταυρουμένην : ἀγριουμένην καὶ διὰ τοῦ βλέμματος τὸ ὀργίλον ἐπιδεικνῦσαν, *οἷον ὡς ταῦρος* θυμικὸν καὶ φοβερὸν ὁρῶσαν, ἄστοργον καὶ οὐχὶ μητρικόν. Codex B bietet ταῦρον statt ταῦρος, welches wir fuer richtiger halten; wir wuerden also schreiben: καὶ διὰ τοῦ βλέμματος τὸ ὀργίλον ἐπιδεικνῦσαν, *οἷονεὶ ταῦρον* θυμικὸν καὶ φοβερὸν ὁρῶσαν, ἄστοργον καὶ οὐχὶ μητρικόν.

v. 207. θεοκλυτεῖ δ' ἄδικα παθοῦσα
τὰν Ζανὸς ὁρκίαν θέμιν.

In dem auf Ζανὸς ὁρκίαν bezogenen Scholion (s. 21) liest man unter Anderem: ὁρκίαν δὲ αὐτὴν εἶπεν ὡς τῶν ὅρκων ἔφορον καὶ συνθηκῶν πρύτανιν, ἥτις Θέμις αὐτὴν τὴν Μήδειαν καὶ διαβῆναι πεποίηκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα *διὰ* τὴν ἀντίπορον τῆς Σκυθίας. Die Præposition *διά*, vielleicht aus der letzten Sylbe des vorhergehenden Ἑλλάδα entstanden, ist zu streichen: καὶ διαβῆναι πεποίηκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν ἀντίπορον τῆς Σκυθίας.

v. 217. οἱ δ' ἀφ' ἡσύχου ποδὸς
δύσκλειαν ἐκτήσαντο καὶ ῥᾳθυμίαν.

Schol. (s. 22) οἱ δ' ἀφ' ἡσύχου : οἷον ἡσύχιον βίον ἐπανῃρημένοι, ἀντὶ τοῦ φαινόμενοι, μηδὲν δὲ πράττοντες, ἀλλ' ἡσυχίαν ἄγον-

1. Codex I. εἰς. 2. τῶν ὠτακουστῶν læsst Cod. A aus.

τες· ἄλλοι δὲ ἐπὶ ἡσυχίας ἰδιοπραγμονοῦντες ὑπόνοιαν ἔσχον *δυσκολίας* καὶ ἀργίας· ῥᾳθυμίαν γὰρ τὴν ἀργίαν· οἱ ἡσύχιον βίον ἐπανηρημένοι δυσκλεεῖς μὲν ἐνομίσθησαν, πρᾷοι δὲ τὴν ψυχήν. Das Wort δυσκολίας steht fælschlich statt δυσκλείας.

278. ἐχθροὶ δ' ἐξιᾶσι πάντα δὴ κάλων

Schol. (s. 26) ἐχθροὶ γὰρ ἐξιᾶσι: οἱ ἐχθροὶ οὐριοδρομοῦσι καθ' ἡμῶν καὶ ὥρμηνται πάντα τρόπον ἐφ' ἡμᾶς, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν οὐριοδρομούντων καὶ χαλώντων πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀρτέμονος (l. τοὺς ἀρτέμονας).

298. σκαιοῖσι μὲν γὰρ κενὰ προσφέρων σοφὰ
δόξεις ἀχρεῖος κοὐ σοφὸς πεφυκέναι.

Schol. (s. 28) σκαιοῖσι: ὁ σοφὸς, φησί, καθ' ἑκάτερον ἀδικεῖται, ὑπὸ μὲν γὰρ τῶν ἀπαιδεύτων οὐ σοφὸς εἶναι νομίζεται, τοῖς δὲ ἐλλογίμοις λυπηρὸς εἶναι καταφαίνεται, ὅταν *τοῦτο* κρεῖττον νομισθῇ· τὸ δὲ δοκούντων οὐκ ἐπὶ ἀμφιβόλῳ κεῖται, ἀλλ' ἐπὶ τῇ τῶν ὄντι ὑπαρχόντων, ἢ δοκούντων, ἢ καὶ πρὸς εἰσβολὴν τῶν δοκούντων ἐλλογίμων, εἰ καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἐλλόγιμοί εἰσι, διὰ τὸ *νοσεῖν τὸν φθόνον, ὃς οὐ πρὸς σοφοῦ*. Wie auch Matthiæ (Bnd. V. s. 360) bemerkt hat, enthælt dieses Scholion viele dunkle Punkte; wir glauben eine Verbesserung zu erhalten durch folgende Aenderungen: ὑπὸ μὲν γὰρ τῶν ἀπαιδεύτων οὐ σοφὸς εἶναι νομίζεται, τοῖς δὲ ἐλλογίμοις λυπηρὸς εἶναι καταφαίνεται, ὅταν τούτων[1] κρείττων νομισθῇ· τὸ δὲ δοκούντων οὐκ ἐπὶ ἀμφιβόλῳ κεῖται, ἀλλ' ἐπὶ [τῇ] τῶν τῷ ὄντι ὑπαρχόντων *καὶ* δοκούντων, ἢ καὶ πρὸς εἰσβολὴν τῶν δοκούντων ἐλλογίμων, εἰ καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἐλλόγιμοί εἰσι, διὰ τὸ *νοεῖν* τὸν φθόνον. ὡς οὐ πρὸς σοφοῦ.

811. ἐπείπερ ἡμῖν τόνδ' ἐκοίνωσας λόγον,

Schol. (s. 51) ἐπείπερ: τὸ ἑξῆς, ἐπείπερ ἡμῖν τόνδ' *ἐκοινώνησας* (l. *ἐκοίνωσας*) λόγον, δρᾶν σ' ἀπεννέπω τάδε. Die Worte κοινῶ und κοινωνῶ werden œfters verwechselt vgl. Cobet var. lect. s. 313.

990. σὺ δ' ὦ τάλαν, ὦ κακόνυμφε
κηδεμὼν τυράννων.

Schol. (s. 61) . . . σὺ δέ, φησίν, ὦ ἐπ' ὀλέθρῳ γενόμενε νυμ-

1. Welches auch Codex bietet.

φίε τῆς Γλαύκης, καὶ ἐπιγαμβρίαν οὐκ εὐτυχῆ ταύτην πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἐσχηκώς, ὄλεθρον τοῖς αὐτοῦ (l. τοῖς σαυτοῦ) παισὶ καὶ τῇ νύμφῃ κατασκευάζεις.

v. 1027. εὐνὰς ἀγῆλαι λαμπάδας τ' ἀνασχεθεῖν.

Schol. (s. 64) εὐνὰς ἀγῆλαι: Φρύνιχος ἀγῆλαι ἀντὶ τοῦ εὔξασθαι καὶ παρ' Ἀριστοφάνει «διὰ παντός, ὦ δέσποιν' ἀγαλοῦμεν ἡμεῖς ἀεί»[1] καὶ Ἕρμιππος Ἀρτοπώλισι «φέρε νῦν ἀγήλω τοὺς θεοὺς ἰοῦσ' ἔσω»· δηλοῖ καὶ τὸ τιμῆσαι· ἄγειν γὰρ τὸ τιμῆσαί φησιν ἐν πρώτοις ἐγώ· καὶ «ἡγόμην ἀνὴρ μέγιστος τῶν ἐκεῖ»[2] ἢ ἀγῆλαι ἀντὶ τοῦ παρασκευάσαι καὶ συναγαγεῖν. Was den letzten Theil dieses Scholions betrifft, schreibt Cobet[3] «misere corrupta et mutila· latent in his poetarum laciniæ» und Dindorf: φησιν] male scriptum pro φασίν, nisi nomen excidit scriptoris cujus proxima esse possunt verba ἐν πρώτοις ἄγω (nam sic fortasse scribendum pro ἐγὼ)» Wir meinen, dass es nicht nœthig ist φησὶ durch φασι zu ersetzen, da dasselbe auf Φρύνιχος bezogen werden muss, welcher schreibt «καὶ ἄγω ἀντὶ τοῦ τιμῶ»[4]. Was ferner das ἐν πρώτοις ἐγὼ betrifft, meine ich, dass es die Bedeutung von ἄγω (=τιμῶ) entwickelt und wuerde ich ἐν πρώτοις ἔχω statt ἐν πρώτοις ἐγὼ schreiben.

v.1028. ὦ δυστάλαινα τῆς ἐμῆς αὐθαδίας.

Schol. (s. 65) αὐθαδείας δὲ ἀπονοίας, *αὐταρκείας*. Dass αὐταρκείας hier nicht am Platze ist und dass man statt dessen *αὐταρεσκείας* schreiben muss, merkt man, wenn man das Etymologicum Magnum (168,54) vergleicht: αὐθάδης, αὐτάρεσκος, θυμώδης . . . ἀπὸ τῆς αὐτὸς ἀντωνυμίας καὶ τοῦ ἀδῶ=ὁ ἑαυτῷ ἀρέσκων, ἀδεῖν γὰρ τὸ ἀρέσκειν.

v. 1081. πολλάκις ἤδη
διὰ λεπτοτέρων μύθων ἔμολον
καὶ πρὸς ἀμίλλας ἦλθον μείζους . . .

In dem Scholion (s. 68) liest man: πολλάκις ἤδη: ἀποτρέπων ὁ χορὸς τὴν Μήδειαν τῆς τῶν παίδων ἀναιρέσεως διεξέρχεται τοὺς τῆς παιδοποιίας *φόνους* . . . ὅσοι μὲν γὰρ τῶν κατὰ τὴν παιδοποιίαν μόχθων ἐκτός εἰσιν, εἴτε καλὸν εἴτε λυπηρὸν οἱ παῖδες

1. Pac. v. 393. 2. Soph. OEd. T. 775. 3. Witzschel s. 21. 4. Beker Anekd. Græc. p. 328,25

οὐκ ἴσασιν· οἱ δ' ἔχοντες *ἀνάγκην* τῆς περὶ τοὺς παῖδας ἐπιμελείας κατατρυχόμενοι διατελοῦσι. Hier auch muss man 1] τοὺς τῆς παιδοποιίας *πόνους* (statt φόνους) 2] οἱ δ' ἔχοντες *ἀνάγκῃ* τῆς περὶ τοὺς παῖδας ἐπιμελείας κατατρυχόμενοι διατελοῦσι lesen.

v. 584. ὡς καὶ σὺ μή νυν εἰς ἔμ' εὐσχήμων γένῃ
λέγειν τε δεινὸς

Schol. (IV. s. 42) εὐσχήμων γένῃ: ἀντὶ τοῦ *συσχηματίζων* τοὺς λόγους πρὸς τὸ συναρπάζειν ἐμέ, τουτέστι κοσμίως *τὸ* λέγειν· (l. ἀντὶ τοῦ *εὖ*[2] *σχηματίζων* τοὺς λόγους πρὸς τὸ συναρπάζειν ἐμέ, τουτέστι *τὸ* κοσμίως λέγειν).

ALCESTIS

v. 49. κτείνειν γ' ὃν ἂν χρῇ; τοῦτο γὰρ τετάγμεθα.

Schol. (IV. s. 91) κτείνειν ὃν ἂν χρῇ: εἰς τοῦτο μὴ δύνῃ πεῖσαι, τὸ φονεύειν ὃν ἂν πέπρωται. Dass εἰς τοῦτο *μὴ* δύνῃ πεῖσαι fehlerhaft ist, wird Niemand bezweifeln; Wilamowitz will εἰς τοῦτό *με* δύνῃ πεῖσαι schreiben; da aber auch das Scholion interrogativisch ausgedrueckt werden muss, so schreibe ich εἰς τοῦτο οὐ μὴ δύνῃ πεῖσαι; τὸ φονεύειν ὃν ἂν πέπρωται;

v. 98. πυλῶν πάροιθε δ' οὐχ ὁρῶ
πηγαῖον ὡς νομίζεται
χέρνιβ' ἐπὶ φθιτῶν πύλαις.

Schol. (s. 94) πυλῶν πάροιθε: ὁπότε τις ἀποθάνοι πρὸ τῶν πυλῶν *ὄστρακα* πληροῦντες ὕδατος ἐτίθεσαν καὶ κλάδους δάφνης ἵνα οἱ ἐξιόντες περιῤῥαίνοιντο· ἐκάλουν δὲ τὰ τοιαῦτα ὄστρακα Δωριεῖς μὲν κύμβαλα Ἀθηναῖοι δὲ ἀρδάνια· ἐνί σημείῳ δὲ χρῶνται τοῦ συμβεβηκότος καὶ τοῖς εἰσιοῦσιν ἀφαγνισμὸν εὔλογον πορίζουσιν, ἵνα οἱ παραγενόμενοι τῶν ἐπιτηδείων ἢ διακονήσεως ἢ παραμυθήσεως ἕνεκα περιῤῥαινόμενοι *καθαροὶ* ὦσι καὶ πρὸς τοὺς ἑαυτῶν ἐπανίωσι μηδενὸς ἐμποδίζοντος. Dieses Scholion ist grœsstentheils von

1. Ueber ου=εὖ vgl. Schæfer Gregor de Dial. p. 295 und Bast 713.

Cobet[1] verbessert worden; statt ὄστρακα aber bietet Codex (Λ), im welchen das Scholion steht, *τὰς στράτας*, welches kaum aus *ὀστρακα* entstehen konnte; ich behaupte vielmehr, das statt dessen *γάστρας* gelesen wurde, welches leichter mit στράτας verwechselt werden konnte. Dasselbe steht ungefæhr bei Hesychius s. v. ὄστρακον «ὁπότε τις ἀποθάνοι *γάστραν* πρὸ τῶν θυρῶν ἐτίθεσαν ἐξ ἄλλης οἰκίας λαμβάνοντες καὶ πληροῦντες ὕδατος· vgl. auch ἀρδάνια bei Demselben und ἀρδάνιον bei Suidas. Was das am Ende des Scholions stehende καθαροὶ ὦσι (Cobet. καθαίρουσι Cod.) betrifft, so meine ich, dass καθαροὶ ὦσι kaum in der vorliegenden Stelle passen wuerde; ich wuerde *καθαροὶ γίνωνται* oder καθαίρωνται erwarten; hat vielleicht der Scholiast *καθαρθῶσι* gemeint? vgl. Poll. Onom. H. 65 s. 337 («οἱ ἐπὶ τὴν οἰκίαν τοῦ πενθοῦντος ἀφικνούμενοι ἐξιόντες *ἐκαθαίροντο* ὕδατι περιῤῥαινόμενοι . . . »)

v. 330 κοὔτις ἀντὶ σοῦ ποτε
τόνδ' ἄνδρα νύμφη θεσσαλὶς προσῤθέγξεται.

Schol. (s. 99) κοὔτις ἀντὶ σοῦ : οὐδεμία ἄλλη γυνὴ ἐροῖ μοι, ὦ πόσι· οὐ γὰρ λήσομαι· dass οὐ γὰρ λήσομαι nicht am Platze ist und dass man οὐ γὰρ λήψομαι schreiben muss, Niemand wird bezweifeln[2].

v. 357. εἰ δ' Ὀρφέως μοι γλῶσσα καὶ μέλος παρῆν

Schol. (s. 100) εἰ δ' Ὀρφέως μοι : εἰ δὲ εἶχον τὸ μέλος τοῦ Ὀρφέως πρὸς τὸ σὲ λαβεῖν κηλήσαντα τὴν κόρην ἢ τὸν Πλούτωνα, καὶ τοῦτο ἂν ἐποίησα· εἰ δ' Ὀρφέως μοι : Ὀρφέως γυνὴ Εὐρυδίκη, ἧς ἀποθανούσης *ἀπὸ ὄφεως* (l. ὑπὸ ὄφεως)[3] κατελθὼν καὶ τῇ μουσικῇ θέλξας τὸν Πλούτωνα καὶ τὴν κόρην αὐτὴν ἀνήγαγεν ἐξ Ἅιδου.

v. 449. Σπάρτᾳ κύκλος ἁνίκα καρνείου περινίσσεται ὥρας
μηνὸς ἀειρομένας
παννύχου σελάνας,

Schol. (s. 102) ἀειρομένης : μετεωριζομένης, πλησιφαοῦς τῆς σελήνης, ἐν πανσελήνῳ τῆς ἑορτῆς ἀγομένης· ἄλλως· εὐφυῶς τὴν πλησιφαῆ *διὰ τὸ* (l. *διὰ τοῦ*) ἀειρομένας παννύχου σελάνας ἐδήλωσεν.

---

1. Witschel s. 27. 2. vgl. Wilamowitz. 3. Bast. 794. und 823.

v. 708. λέγ' ὡς ἐμοῦ λέξαντος.

Schol. (s. 106) ὡς ἐμοῦ λέξαντος: λέγε ὡς καὶ ἐμοῦ *κακῶς ἐλέγξαντος δι' ὧν οὐκ ἠθέλησας ὑπὲρ ἐμοῦ ἀποθανεῖν*. Dass κακῶς ἐλέγξαντος statt des richtigen *κακῶς σὲ λέξαντος* gelesen wird, ist klar.

v. 780. τὰ θνητὰ πράγματ' οἶσθα ἣν ἔχει φύσιν;

Schol. (s 109) τὰ θνητά: οὐκ εὐλόγως τὸν πράγματ' Ἡρακλέα εἰσήγαγε φιλοσοφοῦντα ἐν μέθῃ, ὃν ἔδει καὶ ἄλλου φιλοσοφοῦντος διαπαίζειν. Wahrscheinlich ist es so zu lesen: οὐκ εὐλόγως τῷ πράγματι Ἡρακλέα εἰσήγαγε κ.τ.λ.

v. 716. ἀλλ'οὐ σὺ νεκρόν γ'ἀντὶ σοῦ τόνδ' ἐκφέρεις.

Schol. (s. 107) ἀλλ' οὐ σὺ νεκρόν γε: σύ, φησίν, οὐκ ἦρας τοῦ ζῆν ἑτέραν ἀντὶ *τοῦ* ἀποστέλλων (l. ἀντὶ *σοῦ* ἀποστέλλων).

v. 1054. . . . . ἐγὼ δὲ σοῦ προμηθίαν ἔχω.

Schol. (s. 117) ἐγὼ δέ σου προμηθίαν ἔχω: ἐγὼ δέ σου πρόνοιαν ἔχω μή ποτε συμβῇ τι παθεῖν ὑπὸ τῶν νεῶν (l. ὑπὸ τῶν νέων)

v. 1067. . . . . θολοῖ δὲ καρδίαν, ἐκ δ' ὀμμάτων
πηγαὶ κατερῥώγασιν.

Schol. (s. 117) θολοῖ: οὐκ ἐᾷ καθαρὰν εἶναι τὴν καρδίαν, ἀναταράττει καὶ ἀναβάλλει· ταράττει, ἀπὸ τοῦ *θόλου* τῆς σηπίας, ἡ μέλλουσα ἀγρευθῆναι τοῦτον προΐεται ὑπὲρ τοῦ σκοτίσαι τοὺς ἀγρεύοντας. Dass *θολοῦ* statt *θόλου* zu betonen ist, ist sicher. vgl. Suidas (I. Bnd. I Th. s. 1192) «*θόλος* ὁ τόπος ἔνθα ἐδείπνουν οἱ πρυτάνεις διὰ τὸ οἰκοδομεῖσθαι αὐτὸν στρογγύλον· *θολὸς* δὲ τὸ τῆς σηπίας μέλαν, und Etym. Magn. (453, 28) θολερός· παρὰ τὸ θολόν, θολερός· θολὸς δέ ἐστι τὸ τῆς σηπίας μέλαν· ἐξ οὗ καὶ ῥῆμα θολῶ. Bei Hesychius aber findet eine Konfusion statt, indem beide Bedeutungen (θολὸς und θόλος) in dasselbe Wort zusammenkommen: ΘΟΛΟΣ, στρογγυλοειδὴς οἶκος, δι' ὀστράκων εἰλημ[μ]ένος· ἢ τὸ τῆς σηπίας μέλαν.

v. 1105. ἄπεισιν, εἰ χρή· πρῶτα δ' εἰ χρεὼν ἄθρει.

Schol. (s. 118) πρῶτα δ' εἰ χρεών: εἰ χρὴ ἀπιέναι με σκόπει *καὶ μεταβουληθῆς* πάλιν. Um einen Sinn zu bekommen muss

---

1. με lässt Codex A aus ? nach Emendation Cobets nov. Lect. s. 531.

man lesen: εἰ χρὴ ἀπιέναι[1] σκόπει, μὴ μεταβουλεύσῃς πάλιν. Ueber Verwechselung von βούλομαι und βουλεύομαι vgl. Cobet. Nov. Lect. s. 238 und 442.

v. 1118. καὶ δὴ προτείνω, Γοργόν' ὡς κἀτομῶν[2]

Das Scholion (s. 118) bezieht sich auf die Lesart: Γοργόν[ι] ὡς κἀτόμῳ und lautet: Γοργόν' ὡς κἀτόμῳ: τὸ ἐντελὲς Γοργόνι· καὶ δὴ προτείνω τὴν χεῖρα ὡς Γοργόνι, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀπετμήθη· λέγει δὲ ἀπεστραμμένος. Γοργόν' ὡς κἀτόμῳ: ἧς τὸ κάρα ἀπετμήθη· καὶ ἄλλως· κἀτόμῳ τῇ κἀτομηθείσῃ ἀπὸ τοῦ *κἀτόμιος*. Das letzte Wort wird falsch betont statt κἀτομος vgl. Etym. Magn. 215, 15: κἀτομος ὁ τὴν κάραν τμηθείς, κἀτόμος δὲ ὁ τὰς κάρας τέμνων . . . . ἡ μὲν Γοργὼ λέγεται *κἀτόμιος*, ὡς ἀποτμηθεῖσα τὴν κεφαλήν· ὁ δὲ Περσεὺς *κἀτόμιος*, ὁ τῆς Γοργοῦς τὴν κεφαλὴν τεμών.